

Діло

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10, II. пош.
Конто пош. шевч. 143.322.
Адреса для телеграм:
"Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від
11—12 год. передплату
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТИ:
М. сячно: в краю 500 зол.
За границею:
В Америці: 1 долар, Франції,
Сполуч. Штатів: 20 фр. фр.
Італії: 750 лл., Німеччині: 750 м.
Голландії: 20 фл. фр., Чехо-
словацькій: 30 ч. к., Румунії: 15
лєй, Болгарії: 750 лл., Австрії:
100 ш. — Зміна адреси: 1 зол.

Телеф. редакції: 24-41.
Друківни: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАЙСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
25 сот.

Римське питання.

Львів, 9. лютого 1929.

Одним з найбільших подій найближчих днів буде розв'язка тав. римського питання, відносин між „Petrimonium Petri" в Італії, між Ватиканом і Квіриналом. В політичних колах сподіюється, що вже 12. ц. м. папа Пія XI, під час торжественного богослужіння в роковини своєї коронації, проголосить енцикліку на тему значіння й можливості розв'язки римського питання. Оптимісти виступають ще далі, й висловлюють погляд, що в роковини своєї коронації папа повідомить світ про порозуміння, osiągnięte між асеситсько-церковною владою Ватикану й світським Квіриналом.

Що всі сподівання не є безосновні, свідчить про те становище державного секретаря кард. Гаспарі, який перед двома днями (7. ц. м.) повістиме візиту в Ватикані представників держав, акредитованих при Апостольській Столиці, наступні переговори в римській справі довели до певного узгодження поглядів і змісту підготовлюваного договору. Так само готовим до цілісного є зміст конкордату. В святі з приводу роковин папської коронації мають взяти участь члени королівського роду, для яких у правій наві базиліки св. Петра буде утворено окрему трибуну.

В останніх днях в римському журналістичному світі ширала погословка про відвідини Муссоліні у папи і відбуті конференції в справі згоди між Квіриналом і Ватиканом. По суті Муссоліні вів переговори в правним дорадником Ватикану бар. Пачеллі, а про їх вислід свідчить позитивна заява кард. Гаспарі.

Найбільші труднощі щодо доведення успішного в принципі порозуміння до бажаного вислуду містилися у формулі, яку треба було вижати, щоба викинути гарантійний пакт Італійського уряду з травня 1871 р. Та видно, що ті труднощі щасливо переборено, і найближчі дні принесуть пакт — як не договір, то щонайменше конкордат між Ватиканом і Квіриналом.

В жовтні ц. р. мине 60 літ від хвилі, як перестала існувати церковна держава, яка була висловом світського панування папів. Фактично перестала вона існувати кілька літ скоріше. Історія церковної держави в середній Італії є без сумніву багата, цікавіша і більш займача, як багатьох чисто світських держав. Повстала вона зовсім не за папи Сильвестра I, на основі даропизма імператора Константина Великого. Та це не відповідає історичній дійсності. Папська світська держава повстала самочинно, спершу підчинена німалійським імператорам, а опісля французьким королем та римсько-німецьким імператором, усамостійнившись в деяких історичних моментах. На папську державу постійно зазіхали її сусіди: французи, еспанці, неаполітанці й австрійці, перед якими зацікавленням мусіли боронитися папи. Тому в області та простір церковної держави змішувалися дуже часто. В хвилях ослаблення панства в Римі, у „Вічному місті" та його околиці часто прихилили до голосу всякі шайболови та маленькі тирані зпоміж шляхти. Правда, в деяких історичних відступах (як нап. за Григорія VII. в Юлія II.) розв'язала церковна держава, але різко коли вона була вільна від важких фінансових клопотів. Важкий удар папській державі завдала французька революція. На початку 1798 (після втечі папи Пія VI.) французи завоювали Рим і проголосили римську республіку. Після переходу його належання відносин у церковній державі, Наполеон I. знову на початку 1808 обсадив Рим і приєднав його до французького імперства, призначивши сполченого папу Пія VII. зректися свого світського панування.

Після упадку Наполеона I. знову заіснувала церковна держава. Але тимчасом почали ширити нові вільні ідеї. Папа Григорій XV. вдержувався при світському пануванні тільки при допомозі австрійських і французьких військ. Найважливішим і трагічним для церковної держави був повстання папи Пія IX., великим меткого, творчого, адекватного, розумного, але запальчивого. Його зматанним було вернути церковній державі передове значіння з часів середовища. Він розпочав великі реформи, в березні 1848 назав своїм пер-

жани конституційний лад. Та довкі невдачі й прикри події, спричинили заворушення в Римі, які покінчилися в 1849 році проголошенням римської республіки. Змагання виступити Італію, osiągnięte й здійснити національний ідеал, діяльність Мацціні й боротьба Гарібальді діймаючи відбилися на церковній державі. Пія IX., що в 1850 р. повернувся до Риму, при допомозі французьких військ завів тострий реакційний режим. Від папської держави відпалили одні провінції за другими, покликуючи до себе Віктора Емануеля, з яким у порозумінні дідав Гарібальді, національний герой і борець за нову, об'єднану Італію. В римську справу вмішався був Наполеон III. Після упадку другого імперства у Франції, наступив також упадок церковної держави. Італійські патріоти вимагали обсади Риму. Коли у вересні 1870 р. Пія IX. відкинув добровільну згадку, Італійські війська вступили в області церковної держави. Дня 20. вересня папський ген. Канцлер віддав Рим Італійцям. Плевбисит, переведений 2. жовтня 1870 майже одностайно (133.081 голосів за і 1507 проти) заявився за з'єднання з Італією. Чотири дні пізніше появився в тій ораві королівський декрет. Дня 8. жовтня 1870 перестала існувати церковна держава.

Становище папи упрямив гарантійний пакт Італійського правління з травня 1871. Він залишив за папою посідання Ватикану, Літерату і вілі Кастель Гандольфо, як також права й пошести суверена з річною рентою 3.225.000 лірів. Та папа, який 1. листопада 1870 обложив клятвою всіх спричинників й учасників анексії церковної держави, відкинув усі змагання до порозуміння. Він зберіг становище суверена, як самозрозуміле, відкинувши проголошену згадку, зачинивши у Ватикані й проголосив себе іпанем. Він припинив якийнебудь зв'язок із „місцелейським" урядом і не переставав ніколи зазначувати, що світське панування панства є невіддільно потрібне для збереження незалежності й достоїнства папського становища і свободи церкви.

На тому самому становищі стояли наступники Пія IX.: Лев XIII., Пія X. і Бенедикт XV. Положення змінювалося основно за теперішнього папи Пія XI. Фашистський переворот підніс значіння релігійного виховання й авторитету церкви. Становище боевого Пія IX. в створених умовах важко вдержати — тим більше, що всякі надії на реституцію церковній державі, а радше на реальне світське панування панства, вже давно стали нереальними. Позитивним виходом зі створеного положення могло бути тільки порозуміння, яке дасть більшу свободу рухів папам, велике відшкодування та збільшить вплив Ап. Столиці й римської курії не лише в Італії, але і в цілому світі.

Еспанські події.

Внутрішнє положення в Еспанії. — Еспанська недуга військових повстань. — Останнє невдачне повстання.

В широкому політичному світі якось не помітно великого зацікавлення Еспанією та її внутрішніми подіями. Тільки час від часу стріпете в пресі якусь телеграму або коротеньку замітку про диктатора Прімо де Рівєру та про дивоглядні його „реформи" в роді таких, як та, що забороняє жінкам носити короткі сукні. На такі „реформи" реагує світ як на куріоз. Але всеж таки бодай раз у рік реагує світ і на події іншої натури в Еспанії, а саме на т. зв. повстання. І так у 1926 р. було там військове повстання, а якого побідо вийшов ген. Прімо де Рівєра. Аналогічне повстання було і в 1927 р. Минулого тижня в Еспанії теж було повстання і теж невдачне. Всі ті повстання були військовими і всі були безкровними. І це є основною ознакою тих частих еспанських повстань.

Сам Прімо де Рівєра також прийшов до влади при допомозі безкровного військового повстання. Було це в часі, коли Еспанія вела невдачу війну з рифами в Марокко. Причиною еспанських воєнних невдач була нікчемність та повна неадекватність еспанських воєнних кол. Численним військовим достоїнствам грозив суд. Щоб до

нього не допустити і ризувати „престіж" армії зробив Прімо де Рівєра переворот і став диктатором Еспанії. Цей переворот не зробив у внутрішній крам ніякого більшого враження і не потряс ним. Більше вражіння зробив він за кордоном, у широкому світі. Це свідчить про динку апатії еспанського населення до державно-політичних справ. Такамо всі „повстання" проти Прімо де Рівєри не потрясли ні еспанською прикладною опінією, ні тим менше масою.

Ставши диктатором ген. Прімо де Рівєра не мав ніякої політичної програми і проводив свою диктатуру під гаслом побіжного закінчення мароканської війни. Ша тим оглядом мав він план, бо еспанський противник Абд ель Крім, що був еспанцем, виїхавши ще й у війну з Францією. Це його обса. Французи повели війну енергійно та Абд ель Крім злізкували. Вийшло це і на користь Еспанії, бо вона віднашла всю витрачену в Марокко територію, а Прімо де Рівєра набув титул переможені і закріплення свого становища в Еспанії. І щойно тоді заявив він за внутрішні реформи. Створений ним режим є по своїй суті зачужаючою бюрократичною самодержавною диктатурою, а деяким, хоч що правда, дуже незачиним помахом фашизму. На місце воєнної директорії, яку створив Прімо де Рівєра зараз по перевороті, прийшов т. зв. громадянський уряд разом з „національними зборами" (парламентом), утворення фактично по призначенні та позбавленим всього голосу. І цивільний уряд і національні збори — це тільки декорація диктатури. Але ця диктатура має ще одну підпору, а саме т. зв. національну унію, що має бути одиноким, монархічною політичним партією в Еспанії на араок фашистів в Італії. В дійсності та „партія" не є ніякою партією, а якоюсь організованою де напалу збори установою, чи краще зборищем еспанських тура-патріотів, що живуть у урядового жовтєва.

Які там тепер відносини в політичному розумінні, видно найкраще з того найновішого повстання, про яке довела недавно пресою агенції. Прімо де Рівєра хотів вести в еспанській армії одну реформу, яка в усіх інших краях Європи не заслуговує навіть на назву реформи, бо є самозрозумілою і природною річю. Щож це за реформа? Вона заключається в тому, що військова влада має право призначувати військових на всіні факхові становища і признавати військовим відзначні ранги в залежності від особистих здібностей і заслуг. Це викликало невдоволення серед цілої армії, це й було причиною організації повстання. В чім-же діло? Отже всі суть невдоволення в тому, що в еспанській армії панує від всіх такий освіщений традиційний поряток, що який апапів відбуваються не порядку після віку. Еспанські військові кола переконані, що цей поряток є самообороною армії перед урядом, або іншими словами він зберігає „незалежність" армії від уряду.

Ось-я йому тлі приходить там до повстань. В даному випадку армія зорганізувала повстання, але в останній хвилі відкохнула його на два дні. Один гарматний полк у Оудад Реалі не літав на час повномасштабного відкохнення повстання і зробив його в перісному речінні. Коли записали повідомлення про те, що в цілій Еспанії спокій, цілий полк відразу скандував. Таким чином ціле повстання закінчено. Трьох його організаторів засуджено на смерть, але присуду не виконано. Ша історія не зробила в Еспанії ніякого пом'яного враження. Все громадянство ставиться до тієї події байдуже й апатично. У зв'язку з тим повстанням арештовано між іншими лідера консервативіст Санчес Гуєра, що був на еміграції. До Еспанії приїхав він у зв'язку з повстанням, щоб по успішному його переведенні обняти керму влади. Цей факт кидає незвичайно яскраве світло на повстання, що найактивнішими є там консерватисти, що вважають Прімо де Рівєру своїм ворогом. Коли так, то Еспанію треба вважати однією з найбільше зашорених під громадянсько-політичним оглядом країн в Європі. А може й цілком оглядом сід такі й віддати пальму першенства.

Поміжючи те, вся європейська преса чо-

мусь твердити, що становище „переможного“ у таких „повстаннях“ Прімо де Рієри захитане. Та вірити в те дуже не можна, бо й по „ліквідній“ попередній повстанні нияк преса твердила те саме. Але диктатор править і досі та ні трохи не хитається.

3 Ромуниї.

Справа української школи буде рішена.

„Халборобська Правда“, орган націонал-патристичної партії, пише в числі 9 із 31. січня п. року:

„Мудрого тяжко дивитися у президента міністра п. Юлія Маніва послі К. Крикалія. Гр. Андріяшук, Никифір Заболотний і І. Якован, які завадали якнайскоршого залагодження справ українського шкільництва. Президент міністр вказав, що він поінформований дуже добре про справу українського шкільництва і що вона буде залагоджена в короткому часі. Ці переговори чашки посіла будуть продовжуватися на протязі цього тяжко.

Справу залагодиться правдоподібно в той спосіб, що зміниться арт. 8 шкільного закону, який каже, що ті, що затратили матіршу мову, зобов'язані посилати дітей до ромунських шкіл. (Не відалися до українців).

Про ці переговори наших посіла розповіли широко демократичні бухарестські газети, які обговорюють справу українського шкільництва, кажучи, що українські посіла заявили, що в разі некорисного залагодження питання українського шкільництва зложуть свої посольські мандати.

На кожний спосіб справа українського шкільництва знаходиться в актуальній стадії і вже найближчий час принесе залагодження цього для нашого народу такого важного домагання.

До цієї інформації „Халб. Проти“ слід додати, що мова тут про аромунів, цілі школи до української школи на Буковині. За привернення ім давнього українського характеру йдуть саме змагання українського громадянства Буковини. Зате про заходи в справі української школи в Бессарабії і в Мармарошичій німак нічого не чути. Тільки деякі бессарабські посіла думають добуватися від Бессарабії російських шкіл, а привернення навчання в бессарабських школах російської мови як предмету.

Що діється з українцями в Добруджі?

По упадку ліберально-авересканих ладів, які скоювали всякий просвітний рух серед нашого народу, зачав жити бити пудь українського життя в Ромуниї. Національне життя нашого народу, яке перед війною так гарно роз-

ОСИП СТЕФАНОВИЧ

РАМОНЕ І ОМАН ЗУБИК

ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.

ВОВНИ на СУКНІ
і ЖИНОЧІ ПЛАЩІ,
у ВЕЛИКОМУ ВИБОРІ
ШОВКИ, СУКНА
НА МУЖЕСЬКІ
ОДЯГИ.

живалося, через останніх 10 літ було якби заммердо і лише сям-там блимали його вогники. Але як бачимо тепер, цей присяний рух зачинає пробуджуватися, оживати. Найсильніше зачинає жити народ на Буковині, зачався деякий рух відродження в Бессарабії, появилися ластівки пробудження народнього на Мармарошичій, а нема тільки вісті від українців з Добруджі. А в їх там чинило і в вони нащадками славліх запорожців, які по зруйнуванню Січі текли від москаля, щоб під турком жити. Часть їх переселилася спісая на Кубань, а часть осталася у гирла Дунаю, де і сьогодні живуть. Найбільше в їх в повітах Тульчі і Констанці. В повіті Тульча займають вони числом по ромунах друге місце. Найбільші їх осередки знаходяться в селах Дунавці, Морушій, Св. Георгій, місто Тульча, дельта Дунаю і над ріками Теліца, Таїца та Циганка. Займаються вони переважно риболовством та хліборобством. В это, аби наша академічна молоддь, яка студіює в Бухаресті і якій найближче до них, зацікавила освідомленням, просяіто та національною організацією між ними та подала нам образець про їхнє життя-буття, а наші проводирі з Чернівців, що заходяться коло організації загального просвітнього з'їзду, щоб і про них не забули. („Час“)

3 в'дчитової салі.

Організація наукової технічної праці та промислу на Радянській Україні.

З'їзд українських інженерів та техніків, який відбувався у Львові в днях 2. і 3. лютого ц. р., найшовк вигідний серед українських науково-технічних установ у Харкові. На цей з'їзд виїздили харківські інженери як своїх в упорників, а ректор харківського технічного інституту проф. Мазра та заводного наставока вг і мр проф. Мазуренка. На жаль, дзв'язати, а причини важкої подорожі, на з'їзд спінилася і тому в честь гостів влаштувало українське Технічне Товариство спеціальні сходили в Музею Наукового Т-ва ім. Ш. в ченка в середу дня 6. лютого. На ці збори явилися майже всі українські інженери і багато запрошених громадян.

На зборах виголосили оба делегати обшири реферати про стан українського промислу і про науково-технічну організацію праці на Україні.

Перший реферат проф. Мазуренка говорив про відродження промислу. Передати всі ті цифрові дані, якими оперував референт, у газетній статті неможливо й нецільно. Тому то подаємо з того реферату тільки деякі маркантніші місця.

Праця над відродженням промислу проходить там дуже живо на всіх ділянках. Коли взяти час тривання почного розваду промислу в часі від 1917 до 1920 р. і порівняти тодішній його стан з теперішнім, то прийдеться ствердити значні досягнення у відбудові промислу. Особливо в ділянці видобування вугілля і в цукроварстві досягнуто великих успіхів, бо, як зазначив референт, доведено в них продукцію до ісоги передвоєнної норми (1913 р.). У відділі сільсько-господарського машинобудівництва продукція поблизилася в державних фабриках майже вдвоє, порівнюючи з передвоєнними нормами. Тут слід ще зазначити, що поближення виробництва не потягає за собою збільшення числа робітників з причини переведеної в високої степені раціоналізації праці. Старі заводи, як напр. сільсько-господарських машин бувш. Гельферіх Саза, а теперішній Серп і Молот в Харкові, поблишено майже вдвоє. І все це доканоно після того, як революція 1917 р. і слідуючі роки змела з заводів та шахт Донбасу дуже велику кількість відповідальних і кермуючих підприємствами людей з технічною освітою.

Будова Дніпрестану посувається бистро вперед, при річних витратах з боку держави біля 40 мільйонів карбованців на ту ціль. По скінченні будови велика частина електричної енергії піде на виробництво електросталі, а тим самим всі побоконання, що не буде споживачів для електричної енергії відразу розсіваються. І для виробу алюмінію піде енергія Дніпрестану.

В ділянці електрифікації слід замітити велике розширення харківської електросталі, сила якої доведена до 23 тисяч кіловат, т. є. поверх 30 тисяч коней. В Донбасі стає в першу чергу велика централь в Штерівці, якої

ЛЕВ ЯСИНЧУК.

У новий світ.

Кілька париських вражень.

(Докінчення.)

Париж! Чарівне слово для кожного інтелегента всієї краси лиця і кожної національності. Цеж вітлення краси, мистецтва, науки, богатства, елегантності, марнотраства, революції, джерело „права людини“, один з вершків світової політики. Бути в Парижі і бачити боляй якийнебудь бульвар, ввійшло в добрий тон.

І мені довелося тут побути. Зміняв трохи грошей, бо платити доларами тут не в моді, навіть для американців. На маленькі франки, у північному часі, старався якнайбільше „дохопити“. І маю вже повні очі, мозок, а головню вуха і легені. Очевидно за коротко я тут був, щоб опсунати вигляд Парижа, чи його характер, хоч як тиснетися ледо під перо. А всеж таки мені дивно, що я не наткнувся за весь час ніде на поліція, хіба на того, що управляє рух на вулиці, ані за весь час не бачив ні волика ні офіцера.

Побувавши в столиці Франції і не бачив офіцера, волика, ні поліція на вулиці. Турецького ж тут бачив, а французького ні. І хто тут відібрав „многого“ від хлода, що не знаючи заборони іде париською „дружкою“ вулицю, хто його галлять як нашого, коли забувають з возом на „Маринську площу“ у Львові? Відає на Франція. Леда чи в устоїться!

Мусу зауважити, що француз часом проворні. От напр. у нас, у Львові, улаженню виходити для певних угод, на кожному місці. Кожний може проворити чи правду, коли вийде рано на вулицю тоді, коли то зливіські наші волять своїх північів чи північків (часом і по двох) „на прохід“. Зате, коли селух не вміє анукувати потрібного місця і пристає десь у куті, де анукувано „Зачекайте того майстра“, то плати парю.

В Парижі побувавши, що праву відає, дають на найкращих бульварях, шось у році па-

расолі на коломийському малому ринку: аробили доволу дерев заляну стілку, заляшки чоловіка, і за неї можуть захопити... мушкетир. Не знати тільки, як ралять собі жінки. Воно нам трохи смішно, але вигідно. А все таки оригіналіше, як в Італії, де тільки пажолоблена „фрамуга“ і мурі на одну особу і від прокожих пічм не закрита.

Я зауважив ще одну вигідну звичку, головню для молодих і залюблених. У Львові напр. мусять залюблені пари ходити по стріськомому парку чи товчися по жареному „кайзервальді“, а в Парижі сідають собі на лавочку на широкому бульварі в білісний день і цілуються, доки скохотуть, пераз довше, як у театрі. Деякі роблять це саме натаючись, на вулиці. Мій товариш каже, що в Детройті також так можна. А якийсь залюбний американський суддя — читав я в „Ділі“ — засудив подружжя за цілунок на місті. Недаром то подружжя так рідко цілується.

На державних будинках і на давніх королівських у Парижі пишеться прегарний напис: „За нашою і нашою...“ аніж боляй мене: „liberté egalité, fraternité“. Якось ніяково згадувати при цьому Версалі і Сен-Жермен.

Що я не казати, а бачити Лувр, один із найбільших музеїв світа, бачити Мільонську Венеру, Аполлоню, прастару мозаїку, зразки культури від найстаршої до найновішої доби, оригінальні образи Леонардо да Вінчі, Рубенса, Рафаеля, Богіччеллі і сотні модерної школи, це неолна голна насолоди навіть для такого, що не в артистом, от який непричмом я. Мені зовсім не було дивно, коли я бачив, що з великим захопленням приглядається усьому тому, а головню маларству, чорнола жінка в віршином носом, у східній народній одязі в гарно галтованім шлемі, катигневим до золотини кучеряного волоса та в шовкових канчіках. Бо не саме робив ні всякий. А скільки і тут бачив зразків такого маларства, яке прибиране в нашому національному музеї. Але наш музей навіть не має спромого показати всього прибираного богатства, бо нема місця.

Стоять ще в Парижі всі королі, стоїть ще великий імператор Наполеон та самаки його тріум-

фу, тріумфу Франції, ворота на „Алєі Елізейських Піль“, та зі своєї поваги показує всьому світові прасу Парижа. Немов зоряні рамена розходяться звідси і до довжених алєй, що обрамовують ті куті впорядкованого каміння й пегли, які разом творять Париж. А люди подобають звідси на маленькі мурашки в цьому муравлині, мов одиолівки поруч тріумфального „Лука“ Наполеона. Іх не стане, а велич і слава Наполеона лишиться.

Цікавий Париж ще богато дечим. Але треба самому бачити. А щоб бачити, треба знати його мову. Це не правда, що з німецькою мовою світ перейде, як — переконуюся — неправда я те, що з англійською. Треба знати німецьку, французьку й англійську соруч одної зі славянських. Щойно тоді мабуть буде світ отворений. От у театрі розмовляє італієнка (яка була в Луврі), англійською мовою. Тому за веську ціну треба бачити, щоб наші діти вчилися боляй у приватних середніх школах безумовно усіх трьох мов. І то мов, а не граматик; говорити, а не правити.

Пошастало мені побувати і в театрі; був я на Фавсті. На цьому, здається, знайому Фавсті. І треба сказати, що богато музичних, сценічних костюмних та інших подробиць, важко і повірити, можливо. Театр у середині і аналору заслугу на особливу увагу, оркестра велика, дуже зігра, гуртові сцени живі, природні, а масою осіб а Маргарета та особливо Мефісто знаменитий.

Театральна публіка складена з усьогої красни французів, а у великій частині і „ліній“, що вертаються в Америку. Та хто знає, чи не було ще де й малороса. Та хоча як воно цікаво в Парижі, — але хай його оглядають ті, що мають час і гроші. А я — ні одного, ні другого. А прештов еше я так терплю на боці голови від сморуху з бензину. Бо фільмів тут уже зовсім нема. Хоч одну „одиночку“ бачив і на вулиці: фірмал не у новому пилізарі, а кінь так виглядав, якби мав закінчити фінкверську славу.

Іду на аворськ св. Лазаря, а звідси до Нормандії. Дихну воздухом боляй через вікно. (В коїтої до Шербурга).

статтю з "Газети Поранної" і зізнання аспіранта Міліяна, переслухати Аренту, д-ра Райнлендера і Лейстнера та відчитати зізнання Трача.

Інші внесення оборони трибунал відхилює. Після переслухання св. Марію Стецюкову, яка як істеричка плала несоревніс річи та нахилилася на оборонців, а й президентом не змовчала. Ціла зала аж гуділа від сміху в часі її зізнань.

Обор. д-р Шух, ставить внесення, щоби свідка піддати психіатричному обслідуванню і похитати кілька осіб, які стверджали, що свідок збивав їх безпідставно у різних злочинах. На тім перервано розправу до завтра.

ВІДГУКИ ЛНО.

Проби мови.

До одної з наших редакцій завіз пес. Замазали його сюз "рози" до злотуток на вулицях Львова. Гаскаючи сльози ві шкла і зітхання з мур в. Маленький, брудний фокстерієр, якого мама була добрим а тато новоземляцем. Так бодай може представник Г. К. Ч. (Господ. Кооп. Ч. зпис, не Галицька Чрезвичайка!) і ми мусимо йому вірити.

Маленький песик завіз і покірно сів собі коло порога. Присягну, що принесе, що це якийсь банк, бо побачив людей, похилених над бярками, а в водусі тільки тиша і дям з папіросів. Але швидко переконався про свою помилку.

Одна похилена голова підніслася в гору а тишу протав жалібний голос:

— Панове, як властиво писати: Навпаки чи протинно?

Як на приязь підніслася і другі голови. Грізний пан з чорною борідкою і ще чорнішими окулярами, розвинув ноги а плеча, встав і сказав:

— Ясно, що навпаки!

— Чому?

— Мій дорогий, треба бути неуком, щоби не знати.

— А мені здається — заговорив один із "статейних" — що таки правильно буде навпаки і протинно.

— І я так думаю.

Чорний пан почав сердитися.

— Нема що думати. Подивіться до надіпринських видань.

— Ти мені надіпринськими виданнями очей не вибивай. Вони чорт зна що пишуть. Читай часописи...

— Я не про часописи, а про книжки.

— В книжках, як хто хоче так пише.

Один знає мову, то пише добре, а другий не знає, то пише але.

— Але на кождий випадок ліпше як ти.

— Чому?

— Бо ти пишеш по галицьки.

— Я пишу так, щоби мене зрозуміли.

— Але пес, як би зів, то напевно здох би.

Образжений скочив від свого столика, вхопив часопис зі своєю статтею, висмарував маслом і наставив поші. Песик уже на початку дискусії перестав боїтися і вимухочив хвостиком, обнюхував дискусуючих. Почувши запах масла, він кинувся на папір і вміть проковтнув його.

В редакції настав тиша, як перед виплатою святичного додатку. Всі ждали: буде чи не буде, падох чи ні.

Песик хвилюк і плав очима, витягав шню а перебірав лапками. Далі підскачив, звертвся і жалібно завивав.

— Бачиш! Ось-ось натягне ноги — зареготався чорний пан.

Але песик не здох. Болі мав, та до смерті було йому ще далеко. За хвилю вже бігав шню а моргав хвостиком. Видно мова не смакувала йому, але всеж таки не була смертельна.

Повийшла черга на другий експеримент. Той член редакції, що недавно тремтів за свою мову, побіг швидко до другої кімнати і вхопив першу в краю зазбручанську газету.

"Комуніст" а 29. січня 1929...

...Але проводжуваня досі робота ще неостатня... Відповідь на ці питання в цілому здалося одержати...

Ті два маленькі кусники часопису, добре помазані маслом, зів песик а великим апетитом.

Але не минула й хвилюк як він скрутився, мов від страшного болю, закламцав зубами і почав точити піну.

— Скажи мені! — завила представник Г. К. Ч., і втік до другої кімнати.

— Ти певно зауваж мене і дав щось із галицької перекладеної преси! — крикнув чорний пан і вискочив на столик.

— Даю слово, що з "Комуніста".

За той час песик почав викладати лапками, потім чересерував горі чересом і вивав з себе такий жалібний войк, що всім сльозам станули а очях. Ще хвилюк мучи і маленка тіло знерухоміло.

Песик захл.

Галактіон Чіпка.

Закінчення бюджетової дебати.

(Власні телефонограми.)

(ік) Сьогодні переведено дебату над бюджетом мін-ства скарбу, військових справ, закордонних та інвалідських рент. Завтра відбувається голосування. Після того найбільше засідання у вікторок, на якому буде перенесено 3 читання бюджету. Після вітірка у працях сойму посідає перерва до сідуючого вітірка. В тім часі буде радити сенат.

Промова посла д-ра Волга. Загайкевича.

(ік) При дебати над бюджетом мін-ства справедливости забрав м. ін. слово пос. д-р В. Загайкевич. В обширній промові заторкнув між іншими такі справи. На вступі звернув увагу на аномалію, що ресорт мін-ства справедливости, який повинен стояти поза всякою політикою, має на собі найбільш яскраві знамена політичного інструменту виконавчої влади. Таким робом є звинувачення провідної засади конституції про рівність перед законом, виконавчої і виконавчої влади. Говорячи про неуправління відносини в ділянці взаємини між законотворчою та виконавчою владою промовець вказав на вічно ще неполаджену справу ухилення соймом пресового декрету. Переходячи до спеціальних справ судівництва промовець передовсім згадав розпорядок про устрій загальних судів і декрет про організацію тюремництва. Цей останній декрет позбавив судейський чинник впливів і надзору над тюремництвом. Промовець гостро полемізує з декретом президента про нове карне поступовання, яке на практиці відкриває широко судові двері для органів поліції й інших адміністративних чинників. Переходячи до відношення мін-ства справедливости до українського населення, промовець почав від політичних процесів, їх скількості і кар та способу їх переведення. Серед численних прикладів вказав м. ін. на арештування гімназійних учеників у Яворові, яких швидко після 38-денної слідчої в'язниці випущено на волю, як цілком невинних, далі на арештування селян у Тернопільщині і на випадки, які в яскравій суперечности стоять з приписами конституції і карного закону про слідку й превентивну в'язницю. Зокрема промовець присвятив багато уваги тенденції передавати українські справи присяжним судам, в яких не засідають судді української національности. Окремий уступ присвячує листопадним подіям, після чого промовець перейшов до конфіскаційних справ. "Діло" сконфісковано за буквальный текст промови голови Українського Клубу д-ра Левницького Дм. дня 30. червня м. р., а недавно за буквальный текст, взятий з соймового діарія, промови пос. Паліва. Тижневик "Свобода" на 52 минуторних чисел був 23 рази сконфіскований. Тепер вводиться спеціальну процедуру конфіскування газет, щоби наложити на видавництва як найбільш матеріальні страти. Промовець гостро виступає проти нехтування української мови в судівництві навіть у скромних рямцях з. зв. язикового закону. Тут висувається таксамо незнання української мови суддями на території з більшістю українського населення. На основі того права промовець стверджує, що відносини в судівництві від попереднього до теперішнього бюджету не підлягли найменшій поправі, а всі виводи пана міністра справедливости не заперечують оскарженням, які підносять українці.

Підписання протоколу.

"Тасс" повідомляє, що Літвінов звернувся письмом до пос. Патека, пропонує йому підписати протокол 7. лютого. В комуністичній газеті, що протокол буде підписаний 8. лютого; політичні кола думують, що протокол буде підписаний 9-го. Дня 8. лютого румунський міністр Давіла і пос. Патека були в нерішучості і конференції більше, як годину. Після обох міністрів відвідали Кремль. Потім були на сіданні у фр. амбасадора. На сіданні були теж послані багійських держав. Пополудні Літвінов ревітанував у польським посольстві міністра Давіла. Дня 8. лютого відвідав мін. Патека латвійський посол Озол, який зараз потім відіхав до наркомін-дела.

Амністія в Югославії.

Югославинський король по нараді з міністром справедливости підписав декрет про заг. амністію.

Троцький поселиться у Відні?

"Юнайтед Прес" повідомляє, нібито Троцький задумує виїхати собі Відень за місяць по-

д-р Жиги́онд ПІЛЕЦЬКІ повернувся і одривав у вступ. риних неділях, прино одяго електротерапію, ретей. ня, яварі, содажко, діатерію, тон гальван і фармак. 1420 Львів, Льва Сапін 69. 2-3

БІЛІДНИЦЮ

не окрописть усуває ді. дає зміцнюючо, а джмн. лючо, побуджує апетит, неох некий середник для рконвалесцентів.

М-ра Кшиштофор-го, вино лічово-завізне на еспанськ-й малодзі. Де-тети у всіх античай і адретеріє. Шина: ва. ф. 425-го. 40. У власних інтересах ма-лати впрально М-ра Кшиштофорського вино лічово-завізне. Laboratorjum chem.-farm. Mr. M. Krzyzstof-1096-1. Toronów. 33-1

БАР "ВАРШАВА" — вул. Міцкевича ч. 2.

Завтра дня 1. лютого — live o'clock з цілою набоетовою програмою. Виступають: Надзі-принський Хор (16 осіб). — Валет Котонський, Струнська — характеристична танцюристика. — Плярьскі — гуморист, трибо Бюжі і б. і. 1425

стіяного осідку, бо поселення в Німеччині стрі-чветься з ріжними труднощами.

Вугіль прийшов до Львова.

Завдяки інтервенції комісара уряду д-ра Надольського прийшли до Львова перші транспортні вугля. Електрарія дістала 24 вагони, привізні відборці 25. Сподіється, що від нині транспортні приходитимуть правильно. Також марістрат із своїх складах дешевого отоплювання не має вже лише дрова: сподіється одначе дістати 80 вагонів угля з Явожна, а до понеділка 30 вагонів шлесського вугля, який ще є в Кракові. Марістрат перестерігає населення, щоби за вугіль платили ціни, які обов'язували перед морозами, а про кожне порушення цін щоби повідомляло марістрат.

Громадлин! Поголовним членством дамо доказ перед світом нашої свідомости і національної гідности. Тому мерщій в ради членів "Прогесіт".

НОВИНКИ

— Фотограф Янушевич, вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел. 59-60. 1235 12-3

— Курс для інструкторів краєцтва і управительськ робітень під проводом п. Ст. Мошійовичевої розпочинає а днем 20-го лютого коопера-тива "Труд" у Львові. Зголошення: "Труд", Львів, Ринок 39. Оплата 20 зол. місячно. По скінченню курсу посада заповнена. 1428 1-1

— Вечір С. Стаднікової для вшанування 25-ліття акторської праці артистки відбудеться заходом "Кооперативні Український Театр" у Львові дня 16-го лютого ц. р. у салі Муз. Інституі ім. М. Лисенка у Львові в год. 7-йй вечером: театральна ювілейна вистава з участю п-ї Софії Стаднікової з такою програмою: I. дія "Запоро-жець за Дунаєм", II. дія "Мірандолина", III. дія "Маруся Богуславка". — Після вистави у саях "Брістолю" комерс, на який зголошення приймає "Коопер. Український Театр", Руська 18, I. пов. Привіти та телеграми слати на адресу Коопера-тивні.

— В останню неділю колядок співатиме відо-мий Успенський Хор новий репертуар колядок і щедріах в Преображенській церкві у Львові дня 10. лютого ц. р. в 12-й год. в полудне з дохо-дом на "Рідну Школу". Використовуйте добру нагоду, бо варт послухати в останнє цього року наших прегарних колядок і щедріах у мн-стецькому виконанні.

— Політичні процеси у Львові: 18-го ц. м. піч-неться у Львові розправа проти 22 мешканців Гребенного (серед них 9 жінок), обвинувачених у злочині "прилюдного насильства". Буде не епільог відомих подій у Гребенні, коли поліція стріляла до юрби. Одночасно пічнеться перед судом присяжних розправа проти 23 осіб з Тернопільщини, обвинувачених у комуністичній пропаганді.

— Чому нема вугілля? На цей запит кожний хотів би у Львові мати відповідь, а знає лише те, що пишуть: що краківська дирекція зацікавилася стримала транспорт вугілля, який мав іти до нас. Чому — невідомо. Чимало місцевих заводів не має чим палити, а до весни ще далеко. Ті, що торгують вугіллям, аж руки затирають з радо-щів: буде на чому заробити.

— "Тарас Шевченко" а Дрогобичі. Від 14. лютого ц. р. буде висвітлювана в кіно-театрах в Дрогобичі найбільша українська фільма з життя ім. шого Генія п. з. "Тарас Шевченко". Як нас ін-формують, підчас висвітлювання відслідває хор цілу низку українських пісень. Сподіємося, що не буде ні одного українця, який не огляну-би цієї картини.

— Бандити гріють собі руки. Мороз прилепо-люють львівських владників шукати собі захл-

По широкому світі.

Болгарський цар Борис виїжджає в подорож по Європі в товаристві прем'єр-міністра і міністра закордонних справ.

Німецький міністр комунацій Герард оголосив свою димісію.

У Німеччині почався страйк 200.000 текстильних робітників.

У Рамі оголосили справу про діяльність спеціального римського трибуналу, що досліджував справи про протифашистську пропаганду. За 2 роки трибунал засудив на в'язницю 939 осіб.

Югославянський король підписав декрет про політичну амністію.

Дивогляди.

Квіти реторини.

У коломийській «Кіночії Поля» наочною поклік на тему «Єдності» з таким реченням: «Тільки одна рука, одна нога, одне серце, одна душа поведе нас до бажаного кінця». Нагадає це відому фразу вічевого красномовця: «Одною ногою скочив на барикаду, а другою гукнув: хай живе свобода!»

Брокати
за
безцін

Del-Ja

Замовляти можна також письменно в найближшій філії.
Висилка негайно.

сту в різних льокалах. На Коперника 7 заглянули до галатерійної крамниці, звідки забрали чимало воєнних предметів; на Газовій 16. накрали біля на 150 зол.; на Голуховських 11. забрали вино на 400 зол. Не оминили навіть парохильного дому при церкві св. Петра і Павла на Личаківській вул., де вкрали о. Галитові чимало одягу.

— За школи, спричинені війною. У Львові зорганізувався «Центральний Союз Оборони вригельностей» на вул. Охоронюч. ч. 1, що має на меті спонукати сойм до зміни вальоризаційного закону, а уряд до сплати відшкодувань, признаних оцінювальними комісіями тисячам осіб, пошкодженим війною і 10-літньою девальюацією. Союз скликає загальну нараду при співучасті всіх поліс і сенаторів і трьох місцевих професорів університету.

— З морозу потріскали шини. Наслідком великих морозів, що доходять до 35 степенів, дня 7. лютого потріскали залізничні шини на шляху Скинів-Глинна Наварія (Львів-Стрий). З тої причини на короткий час здержали залізничний рух на цьому шляху, так, що поспішний поїзд, що мав відійти зі Львова в год. 9.35, відійшов шойно в год. 14.15.

— Ватри на вул. Львова. Львівський магістрат, за прикладом Варшави, вчора приказав розложити великі вогні зі стосових полін на вул. Львова. Вечером грілися прохожі при таких ватрах м. і. на Ринку та Гетманських Валах.

— З Наукового Українського Інституту у Берліні повідомляють нас, що дня 8-го ц. м. відбувся візит інж. А. Бата п. а. «Характеристика містського самоврядування на Радянській Україні».

— «Міс Європа» — малярка. Вибори «Міс Європи» в Парижі відбулися 7. лютого в палаті «Журналю». Жюрі складалося з франц. артистів і письменників. Жюрі признало з титулу «Міс Європи» малярську кандидатку, 18-літній Євгенеті Сімон. «Пат» ввели, що найстрашнішими конкурентами «Міс Гунгарії» були представниці Польщі, Франції та Греції.

— Катастрофи без кінця. У нафтовій шахті «Рудольф» в Урчі вибухнула пожежа і наробила шкоди на 10.000 зол. — В Аргентині знищений вогнем дирижабль «Ля Пайта», куплений урядом від Італії 1920 р. — Підчас одної літитації в Лондоні завалилася долішка великої крамниці з порцеляною. 30 осіб упало до сутерні; 12 тяжко ранених. — В Японії в місті Масецу кур'єрський поїзд аварія з сім'яркою, яку не доганяли у темирні; 4-ох убитих, 60 ранених. — У густій мряці трансатлантийський пароплав «Американ Фармер» наїхав на підводні скелі. — У Римі підчас процесії стріляли з мотарів; одна іскра впала в амуніцію; вибух ранив кількадесят осіб. — Біля Ліону ударився два поїзди; 8 осіб тяжко ранених. — Підчас похорону матері есп. короля в Мадриті один з глядачів станув біля гармати, що стріляла салюти і згинув від напору волідуку

при вистрелі. — У Гамбурзі впав підчас проб балон; 4 особи ранені. — Біля еспанського побережжя впав у море англ. гидроплан; два летуни потонули. — В індійській пристані Рангбон згорів корабель з нафтою; 6 осіб згинув.

— Доля артистки. У париській міській шпиталі померла стара забута жінка Люїза Вебер. Її ім'я можна найти в невідній книжці, але не дійсне; 40 літ тому всі знали її під псевдонімом Гулю. Це була зірка «Мулен Ружу», танечниця, що створила «реалістичний кадрил», підкидаючи прозорчастими паньчішками. Це був на ті часи «верх неприличності». Коли мода прийшла на інші розривки. Гулю купила двоох дьвів і показувала їх під ярмарочними шатрами в костюмі приборкувачки. Пізніше вона продавала на вулиці помаранчі і відкрила фотографію, а ля мінут... і так усе нижче та нижче. Гулю знала інтимно колишнього наслідника англійського престолу Едуарда VII. була приятелькою великого маляря Ренуара і не одного з великих... Тепер померла в нужді.

— Кар'єра кат. Старий урядовий кат Чехословаччини Вольшлегер пішов на смеритурю. На його місце кандидувало 40 осіб. Вибір упав на 33-літнього Ер. арського, що спершу був фільмовим оператром, потім жандармом. Раз зустрів він випадково в літі на грибах Вольшлегера, познайомився з ним, подружился і став його помічником. Не маючи багато праці він направляв образи. Чи довго буде він на посаді кат, це залежить від того, чи чехословацький уряд уважатиме потрібним оплачувати її, зваживши, що новий катік кодекс передбачує кару смерті лише у виняткових випадках.

— Краса шкодить на мозок. У варшавській касі ошадности працювала скромна дівчина Владислава Костакувна. Неждано стала вона кандидаткою на міжнародню красуню, дістала титул «Міс Польонія». Приїхавши до Парижа дістала вона пропозицію від фотографічної фірми «Мануель Фрер» стати моделькою за 200.000 фр. річню. Костакувна відкинула цю оферту, бо хоче вернутись до Варшави і вчитись... співати.

— Вислідок атлетичних змагань у Варшаві. Недавно передавали ми звістки з варшавської преси, а саме голос одного з бушних підприємців атлетичних змагань, який демаскував організацію теперішньої боротьби атлетів у Варшаві, кажучи, що це боротьба планово обдумана, з розділенням ролями між поодинокими борцями. Тепер читавмо про вислідок цих змагань. Зі справоздання останнього вечора виходить, що Гаркавенко вишом переможцем над мистцем Польши Штекером, божком публіки, яка без огляду на першество Гаркавенка домагалась передати йому велику срібну кашу. Виникає питання: якби ці змагання були заздалегідь умовлені, як поєднати собі перемогу Гаркавенка, що не має прихильників ні серед організаторів змагань ні серед членів жюрі ні серед публіки?

— Рішні вістки. В Лізабоні утворили в університеті першу катедру журналістики, яку викладатиме посол і денникар Орано. — У Ленінграді помер відомий директор театрів Сабуров. — Померла мати еспанського короля Марія Християна. — У Беїра, португальської колонії в Африці, великий борець знищив ціле місто, а на морі три кораблі. — Китайські бандити пірвали німецького місіонера Шрама і випустили його на волю за 10.000 дол. викупу. — У Берліні помер німецький летун барон Гінефельд, герой трансатлантийського перелету. — Ліки мають у Польщі подорожжя на 12 проц. — На Горішнім Шлеску відкрили великі контрабандні мантийства зі залізом.

— Світлове кіно. Всеукраїнське кінове підприємство пускає фільму «Бенефіс кльовна Жоржа» а доби горожанської війни. — Можухін виступає в Берліні в фільмі «Мануеску король злодіїв» при співучасті Бригіди Гельм, одночасно підготовляється до головної ролі в «Хаджі Мурат» Тоастого. — У Ленінграді виходить фільм присвячений 100-літтю смерті Грибоєдова. — У Берліні вийде фільм присвячений Штраусу. — У Голівуді підготовляють фільму на підставі оперового лібретта Верді «Ріголетто». — Група французьких послів, що складає «парламентський кіно-союз» звернулася до голови палати з проханням дозволити поставити в одній зі саль кінновий апарат. — За минулий рік Споа. Держави ввезли до себе 200 чужих фільмів з чого 83 німецьких, 37 англійських, 30 французьких, 16 радянських, 6 шведських і 6 італійських. — У Чехословаччині є тепер 93 кін. Перед війною у Празі було 20 кін.

— Відітні 20 днів. Т. Галушинського про національно-політичні відносини в Палестині з угадненням сіоністичного питання відбується захопом священного Т-ва «Єдність» дня 12. ц. м. в 6-й год. пополу, в кімнатах «Власної Допомоги» вул. Корняків 1, II. пов. 1-1

— Австрійський Консулят у Львові урядув від 11 лютого ц. р. у своїх нових борах в домі при вул. Сикстуській 35/II і приймає всіх інтересів в посьадневних днях між 9-30 а 12 год. переапол. Тел. 897. 1354 4-4

— З днем 1. березня (марта) 1929 р. улаштувають СС. Василівки 3-місячний курс крою і шиття білал і суконь. Також повітомляють, що всілякі замовлення, як шиття суконь, білал, церковні р'чи, вишивки, гафти і килимові виробы виконуються солідно і дешево. Зголошення на курс і уявлення приймається устно і письменно в управленні СС. Василівки при вул. Дауґоша 17. Учениці курсу можуть мати також приміщення при інституті. 1333 1-3

— Брокати Del-Ja після нинішнього аконсу замовляти можна також письменно в найближшій філії. Негайна висилка.

